

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลายทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาลได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการที่ชาวต่างประเทศได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศก้าวหน้า และกำลังพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หรือที่เรียกกันว่า NICS (Newly Industrialized Countrys) (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์, 2532)

ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษา และก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางการศึกษาขึ้น ในการทำหน้าที่ผลิตกำลังคนเพื่อให้สามารถตอบสนอง และรองรับงานและโครงการต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ย่อมต้องอาศัยกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในระดับมัธยมศึกษา และสูงกว่านั้น เพื่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติคงจะไม่ใช่อุปสรรคหลัก ในการพัฒนาประเทศจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมใหม่ ถ้าประเทศเหล่านั้น มีคนที่มีคุณภาพสูงเป็นจำนวนมาก และการที่จะได้มาซึ่งคนที่มีคุณภาพนั้นจะต้องอาศัยการให้การศึกษา เพราะการศึกษามีหน้าที่พัฒนาคน (Human Development) และผลิตกำลังคน (Manpower) ให้กับสังคม ดังที่ พะนอม แก้วกำเนิด (2533) กล่าวถึงการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ว่า จากสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การดำรงชีวิตของคนและอาชีพ คนที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและสังคมได้ จะต้องเป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานดีเพียงพอ รู้จักคิด ปรับตัว แก้ปัญหา มีทักษะในการทำงาน ซึ่งการศึกษาจะเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนอย่างมาก

จากความจำเป็นดังกล่าว รัฐบาลจึงมีนโยบายขยายการศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้น 3 ปี เป็น 9 ปี ด้วยมุ่งหวังที่จะให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้นจนถึงระดับมัธยม และมีความรู้พื้นฐานเพียงพอต่อการประกอบอาชีพ

ดังนั้นการจัดการมัธยมศึกษาจึงเป็นงานที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการผลิตกำลังคนระดับกลางเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ โดยรัฐได้กำหนดนโยบายไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ข้อ 32 ระบุไว้ว่า

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดเพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

การศึกษาในระดับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ในตอนต้น พึงให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาเฉพาะ และวิชาชีพตามความถนัด และความสนใจอย่างกว้างขวาง ในตอนปลาย พึงให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะต้องยึดเป็นอาชีพต่อไป

การที่จะทำได้ผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่ประเทศชาติต้องการ เป็นงานที่เกี่ยวกับงานวิชาการโดยตรง เพราะวิชาการจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน ดังที่ มิลเลอร์ (Van Miller, 1965) ได้กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน และที่สำคัญที่สุดได้แก่ การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติตามโปรแกรมการสอนนั้น การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขึ้นอยู่กับ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ในฐานะผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นสำคัญ และการที่จะได้มาซึ่งผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจในการบริหารงาน วิชาการ ดังที่ ภิญญู สาธร (2526) กล่าวไว้ว่า

ผู้บริหารการศึกษาหรือครูใหญ่ทุกคนควรจะรับผิดชอบเป็นผู้นำ ในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถานศึกษาทุกแห่งคือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้าน วิชาการ ครูใหญ่เป็นผู้นำในด้านวิชาการโดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือน ให้คำแนะนำ และประสานงานเพื่อประสิทธิภาพในการสอน ซึ่งความเห็นนี้สอดคล้องกับ สมิตและคณะ

(Smith and others, 1961) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถาบันการศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการถึงร้อยละ 40

ในปัจจุบันเป็นที่น่าสังเกตว่า งานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษายังไม่สามารถจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเท่าที่ควร จะเห็นได้จากการที่มีการประกาศใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2533 ซึ่ง พชนอม แก้วกำเนิด (2533) กล่าวถึงเหตุผลในการปรับเปลี่ยนหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ว่า

ในปัจจุบันนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถในการพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ให้ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สลับซับซ้อน อีกทั้งยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคล ถึงขีดความสามารถสูงสุดตามศักยภาพที่มีอยู่ การศึกษาจึงไม่มีความเด่นชัดในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ ที่สามารถพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของตนเอง ชาคิ บ้านเมือง และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ตามแผนพัฒนาประเทศของรัฐ

นอกจากนั้น จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2530 และ พ.ศ. 2531 พบตรงกันว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนมัธยมต้น ม. 3 และมัธยมปลาย ม. 6 ในแต่ละรายวิชาส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

จากสภาพดังกล่าว เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ทั่วประเทศประสบปัญหาในการปฏิบัติงานวิชาการอยู่มาก ประกอบกับผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหาร งานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้วิจัย และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ได้นำผลการศึกษานี้ไปพิจารณาวางแผนปรับปรุง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5
2. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จะศึกษาตามขอบข่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา (ขอบข่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา, ม.ป.ป.) ด้านการบริหารงานวิชาการ ดังนี้
 1. การวางแผนงานวิชาการ
 2. การจัดแผนการเรียน
 3. การจัดตารางการเรียนการสอน
 4. การจัดครูเข้าสอน
 5. การพัฒนาการเรียนการสอน
 6. การจัดการเรียนการสอน
 7. การจัดกิจกรรมนักเรียน
 8. การวัดและประเมินผลการเรียน
 9. การประเมินผลงานวิชาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะทำให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา และประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ตลอดจนกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดได้รับรู้ถึงการบริหารงาน และปัญหาในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ผลการวิจัยจะทำให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับกรมสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของจุดมุ่งหมายของการมัธยมศึกษา

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ และครูใหญ่ ซึ่งดำรงตำแหน่ง และปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5
2. ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ ซึ่งปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5
3. ครูอาจารย์ หมายถึง ครูอาจารย์ที่ปฏิบัติงานด้านการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5
4. เขตการศึกษา 5 หมายถึง ท้องที่ซึ่งสำนักงานศึกษาธิการเขตตั้งอยู่ในจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และสมุทรสงคราม
5. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพมากที่สุด
6. การวางแผนงานวิชาการ หมายถึง การจัดระบบบริหารงานวิชาการด้วยการจัดทำแผนงาน โครงการ และรวมถึงปฏิทินปฏิบัติงานด้านวิชาการ

7. การจัดแผนการเรียน หมายถึง การกำหนดแผนให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามโครงสร้าง และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการประเมินผลการปรับปรุงการจัดแผนการเรียน

8. การจัดตารางการเรียนการสอน หมายถึง การจัดวิชาและเวลาในการเรียนให้เหมาะสมกับรายวิชา และความพร้อมด้านบุคลากรและอาคารสถานที่ รวมถึงการปรับปรุงการจัดตารางสอนให้ดีและเหมาะสม

9. การจัดครูเข้าสอน หมายถึง การวางแผนการจัดครูเข้าสอน โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความถนัด ด้วยการสำรวจความพร้อม ทั้งด้านบุคลากร และอาคารสถานที่

10. การพัฒนาการเรียนการสอน หมายถึง การส่งเสริมให้ครูนำวิธีการสอน และการจัดกิจกรรมแบบต่าง ๆ มาใช้ในการสอน การจัดให้มีกรณีศึกษาภายในโรงเรียน การส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาด้านวิชาชีพ ตลอดจนการติดตามประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้

11. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดให้มีการทำแผนการสอน และการผลิตสื่อการสอน

12. การจัดกิจกรรมนักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อสนองความสนใจ ความถนัด และความสามารถของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพ อุปนิสัย และทักษะ โดยให้ฝึกปฏิบัติจริง

13. การวัดและประเมินผลการเรียน หมายถึง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือวัดแบบต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ ความสามารถของผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดการปรับการเรียนของนักเรียน และการสอนของครู

14. การประเมินผลงานวิชาการ หมายถึง การประเมินผลการทำงาน และผลงานของบุคลากร เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างประชากร การวิจัยเรื่องนี้ใช้ประชากร และกลุ่มตัวอย่างประชากร คือ

ประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 124 คน ใช้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ทุกโรงเรียน โดยไม่สุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 124 คน ใช้ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ทุกโรงเรียน โดยไม่สุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ ครูอาจารย์ที่ปฏิบัติงานด้านการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 5,848 คน จากจำนวนโรงเรียนทุกโรงเรียนในเขตการศึกษา 5 จำนวน 124 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 24 โรงเรียน ขนาดกลาง 30 โรงเรียน และขนาดเล็ก 70 โรงเรียน

กลุ่มครูอาจารย์ ใช้การสุ่มตัวอย่างจากประชากรครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5 จำนวน 5,848 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มครูอาจารย์ จำนวน 361 คน

ต่อจากนั้น ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน จากประชากร ครูอาจารย์ในแต่ละขนาดของโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 176 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 108 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 361 คน

ในขั้นต่อไป สุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้จำนวนผู้ตอบแบบ
 สอบถามดังกล่าวข้างต้น โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชุด ได้แก่

2.1 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะ
 เป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
 โรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
 โรงเรียนมัศึกษามีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ

2.2 แบบสอบถามผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน
 คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะ
 เป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
 โรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
 โรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ

2.3 แบบสอบถามครูอาจารย์ แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบให้
 เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหาร
 โรงเรียนมัธยมศึกษา ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
 โรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูอาจารย์ใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และรับแบบสอบถามกลับคืน โดยวิธีเดียวกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนใช้ค่าร้อยละ

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนใช้

ค่าร้อยละ

การนำเสนอผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นตอนของการนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คำนิยามในการวิจัย วิธีดำเนินงานการวิจัย และลำดับขั้นตอนของการนำเสนอข้อมูล

บทที่ 2 กล่าวถึงวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดและหลักการบริหารโรงเรียน การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 เสนอวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ประชากรเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 เสนอการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และปัญหาในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ